

Kilpailukykyä eteläsavolaiseen maaseutuyrittämiseen -hanke

17.9.2010–31.12.2014

Loppuraportti

ProAgria Etelä-Savo ry
Etelä-Savon Koulutus Oy

SISÄLTÖ

1. Toteuttajan nimi	3
2. Hankkeen nimi ja hanketunnus	3
3. Yhteenveto hankkeesta	3
4. Raportti.....	4
4.1 Hankkeen tavoitteet	4
4.1.1 Hankkeen tausta ja tarve	4
4.1.2 Kohderyhmä ja hyödynsaajat.....	6
4.1.3 Hankkeen mittarit	7
4.2 Toteutus.....	7
4.2.1 Kartoituskäynnit.....	8
4.2.2 Teemapäivät ja infotilaisuudet	9
4.2.3 Opintomatkat	15
4.2.4 Seminaari	17
4.2.5 Yhteistyö Yritys-Suomi -verkoston kanssa.....	18
4.2.6 Kotityöpalveluyritysten kehittämistarveselvitys Etelä-Savossa.....	20
4.2.7 Teurastamo- ja puhdas kaura -selvitykset	21
4.2.8 Yritysryhmät.....	22
4.2.9 Markkinointi ja tiedotus.....	22
4.2.10 Aikataulu	24
4.2.11 Resurssit ja toteutuksen organisaatio	24
4.2.12 Kustannukset ja rahoitus	26
4.2.13 Raportointi ja seuranta.....	26
4.2.14 Toteutusolelutukset ja riskit.....	27
4.3 Yhteistyökumppanit.....	27
4.4 Tulokset ja vaikutukset	28
4.4.1. Uuteen yritystoimintaan kannustaminen	28
4.4.2 Yritysryhmähankkeet.....	29
4.4.3 Yritystoiminnan kehittämiseen innostaminen.....	29
4.4.4 Yrittäjän osaamisen kasvattaminen	30
4.4.5 Yritys-Suomi /seudullisten yrityspalveluiden yhteistyön syveneminen ja sujuvan palveluprosessin syntyminen yrittäjän näkökulmasta	31
5. Jatkotoimenpiteet	32
6. Allekirjoittajat ja päiväys	34
LIITTEET	35

1. Toteuttajan nimi

Hankkeen hallinnoija ja vastuullinen toteuttaja: ProAgria Etelä-Savo ry

Hankeen johtaja: Heikki Pahkasalo, puh 040 583 4890,
heikki.pahkasalo@proagria.fi

Hankevastaava: Pekka Häkkinen, puh. 0400 381 432,
pekka.hakkinen@proagria.fi

Kirjanpidosta vastaava henkilö: Mervi Savolainen, puh. 0400 256 592
mervi.savolainen@proagria.fi

Osatoteuttajana hankkeen loppuvaiheessa oli Etelä-Savon Koulutus Oy, Esedu.

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Kilpailukykyä eteläsavolaiseen maaseutuyrittämiseen
Projektinumero 4269, diaarinumero 1074/3560-2010

3. Yhteenveto hankkeesta

Hankkeen kohderyhmänä olivat Etelä-Savossa jo toimivat maaseutuyritykset, jotka ovat muutama vuosi sitten investoineet tai ovat nyt kehittämässä yritystoimintaa ja maaseudulla aloittavat yritykset (tuotantosuunnan muuttajat ja uudet maaseudulle tulevat yrittäjät).

Hanke tavoitteena oli edistää maaseudun työllisyyttä ja uusien toimeentulomahdollisuuksien syntyä, lisätä maaseutuyritysten kilpailukykyä, kustannustehokkuutta sekä laatua. Lisäksi tavoitteena oli parantaa yrittäjien ja toimijoiden yhteistyötä, osaamista, tiedonsiirtoa ja -hankintaa ja hyödyntäen eteläsavolaisten neuvojaorganisaatioiden erityisosaamista.

Hankkeen toimintamuotoina olivat neuvontatapahtumien ja kartoituskäyntien kautta tapahtuva oppiminen, kehittyminen ja tämän myötä kilpailukyyn parantaminen. Toimintaan kuuluivat erisisältöiset teemapäivät/infotilaisuudet, tiedottaminen kotisivujen, sähköpostin, tekstiviestien ja yrityskirjeiden avulla, seminaari sekä opintomatkat.

Hankkeessa tehtiin maaseutuyrityksille tilanteen diagnosointia, yritystoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen liittyvää yleisneuvontaa sekä laadittiin kehittämissuunnitelmia. Hankkeessa tehtiin myös proaktiivista kontaktointia yhteistyössä Yritys-Suomi verkoston kanssa. Hankkeessa tehtävä yritysکوhtainen neuvonta oli luonteeltaan yleistä ja käytännössä alkuneuvonnan jälkeen asiakas ohjattiin tarvittaessa hankkeen ulkopuolisten palveluiden käyttäjäksi.

Hankkeen avulla tiivistettiin maaseutuyritysten neuvontaan asiantuntijaverkosto eri organisaatioista. Tavoitteena oli, että verkosto toimisi Etelä-Savon alueella vahvana maaseutuyritysten kehittäjänä. Verkoston rakentaminen oli osa seudullisten yrityspalveluiden (Yritys-Suomi) toimintaa.

Hankeen osatoteuttajaksi tuli syksyllä 2013 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu). Esedun kanssa aloitettiin kotityöpalveluyrittäjyyden selvittäminen. Tavoitteena oli selvittää kotityöpalveluyritysten määrä, yritysten kannattavuus, yrittäjien ja yritysten kehittämistarpeet muun muassa talouden, osaamisen, tuotannon, johtamisen ja verkostoitumisen näkökulmasta Etelä-Savossa.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio ja kokonaisrahoitus olivat 395 800 euroa, josta tulo-rahoitus kattoi 7 850 euroa. Hyväksyttävät kustannukset ja rahoitus olivat 387 950 euroa, josta julkisen rahoituksen osuus oli 98,73 % ja yksityisen rahoituksen osuus 1,27 %. Julkinen rahoitus koostui Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä Etelä-Savon ELY-keskuksen tuesta. Yksityinen rahoitus kerättiin pääosin teemapäivien ja opintomatkojen osallistumismaksuilla.

4. Raportti

4.1 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli parantaa maaseudun elinkeinorakennetta, lisätä toimeentulomahdollisuuksia ja uusia työpaikkoja kannustamalla ja tukemalla maaseutualueilla sijaitsevien mikroyritysten perustamista, laajentamista ja kehittämistä.

4.1.1 Hankkeen tausta ja tarve

Etelä-Savon maakunta on metsä-, järvi- ja mökkisuomea, jossa asutus on harvaa. Väestön keski-ikä nousee muuta maata nopeammin ja työikäisten määrä vähenee. Yrittäjyyden asteella mitattuna Etelä-Savo kuuluu Suomen vahvimpiin alueisiin. Yritykset ovat kuitenkin pieniä ja toimivat perinteisillä aloilla. Matkailun lisäksi maaseudulle on virinnyt pienyritystoimintaa, joista koneurakointi, hyvinvointipalvelut, muut palvelualat, metalliverstaat ja käsityöyrittäjyys ovat yleisempiä. Yli kolmanneksella maatiloista yritystoiminnan liikevaihto ylittää 8 500 euroa. Uusille yrityksille on ilmeistä kasvupotentiaalia hoiva-alalla, vapaa-ajan asumista tukevissa palveluissa, kulttuuripalveluissa sekä osaamiskeskusten sektoreilla.

ProAgrian maaseutuyritysasiantuntijat ovat mukana lähes kaikkien seudullisten yrityspalvelupisteiden toiminnassa. Maaseudun yritykset tarvitsevat omat, erityi-

sesti tähän kohderyhmään keskittyvät asiakasvastaavansa. Erityisesti maatilaidonnaisten maaseutuyritysten toimintaympäristö poikkeaa selkeästi muusta yritystoiminnasta. Maaseutuyritysneuvontaan erikoistuneiden asiantuntijoiden vahvuutena on tämän toimintaympäristön mahdollisuuksien, mutta myös rajoitteiden hyvä hallinta. Maaseutuyritysneuvonnan hankkeisiin sisältyvä maksuton perusneuvonta vastaa kunnallisten yritysneuvojen ja elinkeinoasiamiesten muille yrityksille tuottamaa maksutonta perusneuvontaa.

Hankkeella pyrittiin kannustamaan maataloja harjoittamaan maatilatalouden ohella myös muuta yritystoimintaa, josta saatavilla tuloilla voidaan korvata maatalouden alenevasta tulokehityksestä aiheutuvia tulonmenetyksiä. Tällaisia toimialoja ovat mm. maaseutumatkailu, mökkitalkkarit, hevoset, metsätalous ja pienimuotoinen puunjalostus, bioenergia sekä koneurakointi.

Manner-Suomen maaseudun kehittämishojelman 2007-2013 palveluala nähtiin tulevaisuudessa merkittävää kasvupotentiaalia omaavana toimialana. Ohjelma-kauden rahoituksen painopisteinä olivat matkailu-, virkistys- ja hoivapalveluyritykset sekä muu palvelutuotanto (liike-elämän palvelut ja henkilökohtaiset palvelut, metsäpalveluyritykset jne.). Myös mm. luonnontuote-, metallialan mikroyrityksillä sekä maataloustuotteiden jalostusta ja markkinointia harjoittavilla pk-yrityksillä on edelleen merkittävä asema maaseudun yritysraenteessa ja työpaikkojen luomisessa.

Maaseutualueiden taloudellisen ja sosiaalisen eriarvoistumisen sekä väestön poismuuton ehkäisemiseksi yritystukitoimin kannustetaan jo toimivien mikroyritysten elinkeinon edelleen kehittämiseen ja uusien mikroyritysten perustamiseen. Hankkeella koulutettiin ja kannustettiin yrittäjiä kehittämään osaamistaan ja täten parantamaan toiminnan tuloksia, jotta maaseutu pysyisi elinvoimaisena.

Etelä-Savon maaseudun kehittämishojelmaa toteutettiin Manner-Suomen kehittämishojelman toimintalinjojen mukaisesti. Etelä-Savossa linjan 3 tavoitteiksi on määritetty mm:

- Maaseudun yritysten ja työpaikkojen määrä lisääntyy ja elinkeinot monipuolistuvat.
- Maaseudun yritysten osaaminen kasvaa.
- Erityisesti naisten ja nuorten yritystoiminta tai työtilaisuudet lisääntyvät maaseudulla.
- Maaseudun vetovoimaisuus yritys- ja asuin ympäristönä kasvaa.
- Kylät säilyvät vireinä ja toimivina.
- Maaseudun palvelut kehittyvät vakituisia ja osa-aika-asukkaita tyydyttäväiksi.
- Maaseutumatkailun kannattavuus paranee matkailukauden pidentyessä.
- Maaseutumatkailu monipuolistuu – majoitustoiminnan oheen syntyy kannattavaa luonto- ja ohjelmapalveluyritystoimintaa.

Hanke varmisti osaltaan näiden tavoitteiden saavuttamista. Teemapäivillä ja ohjauksella pyrittiin lisäämään maaseudun toimeentulomahdollisuuksia osaamisen kasvattamisella. Viljelijäperheiden toimeentuloa parannettiin kannustamalla heitä harjoittamaan maatilatalouden ohella myös muuta yritystoimintaa.

Aloittaville yrityksille järjestettiin erilaisia teemailtoja, joissa rohkaistiin maaseutualueilla sijaitsevien mikroyritysten perustamiseen. Yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa pyrittiin parantamaan maaseudun yritystoiminnan toimintaympäristöä.

Näillä toimenpiteillä maaseutupalvelut kehittyivät ja loivat täten uusia työpaikkoja maaseutuyrityksiin. Maaseudun palvelut kehittyivät ohjaamalla yrityksiä investointien suunnittelussa ja tuotteiden/palvelujen laadun paranemisessa myös vapaa-ajan asukkaiden tarpeita vastaaviksi.

4.1.2 Kohderyhmä ja hyödynsaajat

Kohderyhmä:

- aloittavat maaseutuyritykset:
 - tuotantosuunnan muuttajat (maataloudesta muuhun yritystoimintaan siirtyvät ja maatalouden tuotantosuunnan muuttajat)
 - uudet, maaseudulle tulevat yrittäjät (palkkatyöstä yrittäjiksi)
- toimivat maaseutuyritykset:
 - muutama vuosi sitten investoineet yritykset
 - toimintaansa kehittävät yritykset
- toimialoina: mm. vapaa-ajan asukaspalvelut, hevosityritykset, metsätalous ja pienimuotoinen jalostus, bioenergia ja koneurakointi, sekä loppukaudesta matkailu, kotityöpalvelut, lihanjalostus ja puhdaskaura tuotteiden jalostus.

Hyödynsaajat:

- eteläsavolaiset maatilat ja maaseudun mikroyritykset
- yritystoimintaa harkitsevat
- maatalojen ja maaseudun mikroyritysten asiakkaat

Välilliset hyödynsaajat:

- kunnat ja kylät pysyvät elinvoimaisina (maaseudun vetovoimaisuus yritys- ja asuinympäristönä kasvaa)

4.1.3 Hankkeen mittarit

Hankkeen päätavoitteille asetettiin mittarit:

Tavoite 1: Uuteen yritystoimintaan innostaminen

- uusia yrityksiä 10 kpl
- yrityskartoitusten määrä 10 kpl/v

Tavoite 2: Yritysrhmä-hankkeet

- yritysrhmähankkeiden määrä 2-3 kpl

Tavoite 3: Yritystoiminnan kehittämiseen innostaminen

- yrityskartoitusten määrä 20 kpl/v

Tavoite 4: Yrittäjän osaamisen kasvattaminen

- yrittäjä-osaamisen kasvaminen
- kannattavuuden paraneminen, nettotuloksen kasvaminen
- liikevaihdon kasvu
- henkilöstömäärä
- tiedotustilaisuudet noin 10 kpl/v

Tavoite 5: Yritys-Suomi /seudullisten yrityspalveluiden yhteistyön syveneminen ja sujuvan palveluprosessin syntyminen yrittäjän näkökulmasta

- lehtijuttujen määrä
- Seutu YP toimijoille järjestetyt tilaisuudet/seminaarit 1-2 kpl/v
- yhteisten palveluprosessien syntyminen
- maaseutuyritysneuvontaverkoston toimivuus

4.2 Toteutus

Hankkeen päätoimintalinjana oli neuvontatapahtumien ja kartoituskäyntien kautta tapahtuva oppiminen, kehittyminen ja tämän myötä yritysten kilpailukyvyn paraneminen.

Hankkeen toimintaan kuuluivat myös erisisältöiset teemapäivät, infotilaisuudet, seminaari sekä opintomatkat. Näistä pääosin vastasi ProAgraria Etelä-Savo. Etelä-Savon ammattiopisto Esedu vastasi hankkeen loppupuolella järjestetyistä kotityöpalveluyrittäjille suunnatuista infoista.

4.2.1 Kartoituskäynnit

Kartoituskäyntejä varten tehtiin aloittavalle yrittäjälle/tilalle ja kehittäväälle tilalle omat kartoituslomakkeet (liitteet 1 ja 2). Kartoituksessa selvitettiin yrityksen perustiedot, toiminnan laajentamiseen ja kehittämiseen liittyvät suunnitelmat, olemassa olevat resurssit (talous, osaaminen, koneet, kalusto) sekä luotiin karkea raami investointisuunnitelmista ja tarvittavasta liikevaihdosta sekä keskusteltiin riskeistä. Käynnillä tehtiin myös karkea suunnitelma kuinka hankkeen suunnittelussa edetään. Aloittavan yrittäjän kohdalla selvitettiin liikeidea kokonaisvaltaisesti. Kartoituksesta tehtiin asiakkaalle kirjallinen raportti. Kartoituskäynti sisälsi pääsääntöisesti maksimissa kahdeksan tuntia asiakkaan kanssa työskentelyä.

Yhteensä kartoituskäyntejä tehtiin 107 kappaletta. Asiakstapaamisissa nousi kiinnostus mökkitalokkariintoihin, vaellusratsastukseen, leipomotoimintaan, perhepäivätoimintaan, portaaliin perustamiseen, ohjattujen liikuntapalveluiden laajentamiseen, yrttialostukseen sekä hevostoiminnan aloittamiseen sekä kesto-suosikeihin urakointiin ja polttopuuyrittämiseen. Hankkeen loppupuolella pääpaino kartoituskäynneillä oli lihan jakeluketjun ja suoramyyntitoiminnan kehittäminen ja pienteurastamo toiminnan aloittaminen maakunnassa.

Kunnittain kartoituskäyntiasiakkaat jakautuvat seuraavasti:

Enonkoski	1
Hankasalmi	2
Heinävesi	4
Iisalmi	1
Joroinen	2
Juva	11
Kangasniemi	6
Mikkeli	28
Mäntyharju	3
Pertunmaa	3
Pieksämäki	10
Puumala	2
Rantasalmi	3
Savonlinna	22
Sulkava	6
Varkaus	3
Kaikki yhteensä	107

4.2.2 Teemapäivät ja infotilaisuudet

Hankkeessa järjestettiin seuraavat teemapäivät ja infotilaisuudet:

Pienyritystoiminnan mahdollisuudet maaseudulla:

Teemapäivissä käytiin läpi yritystoiminnan perusasioita ja tarkasteltiin eri toimialojen erityispiirteitä ja liiketoiminnassa huomioitavia asioita. Päivän aikana yrittäjät saivat toimialakohtaista tietoa mm. hinnoittelusta, markkinoinnista ja tulevaisuuden näkymistä. Lisäksi käydään läpi yritystoiminnan kehittämisen ja investointien rahoitusmahdollisuuksia. Päivän sisältöä painotettiin osallistujia kiinnostavien toimialojen mukaan: mökkivuokraus, ohjelmapalvelut, hevoset, energia, mökkitalkkarointi, elintarvikkeet ja ruokapalvelut.

27.3.2011	Mikkeli
7.3.2012	Juva
8.3.2012	Mikkeli
1.11.2012	Savonlinna
14.11.2012	Haukivuori
13.2.2013	Pieksämäki
19.4.2013	Kangasniemi

Ensimmäisessä Mikkelin tilaisuudessa olivat läsnä myös Uusiyrityskeskus Dynamon yritysneuvojat. Syksyn 2012 tilaisuuksissa paikalle tuli Omavesi-hankkeen neuvoja kertomaan hankkeen palveluista. Pieksämäen tilaisuudessa Mikko Nurhonen esitteli myös energiaratkaisut maaseudulla hanketta.

Lisäksi yritimme järjestää Pienyrittämisen mahdollisuudet maaseudulla tilaisuudet syksyllä 2011 Pieksämäellä ja Savonlinnassa, mutta ne peruuntuivat vähäisen ilmoittautujamäärän vuoksi. Soitimme kaikille ilmoittautuneille ja keskustelimme kehittämistarpeista. Kaikille kiinnostuneille järjestimme kartoituskäynnit.

Olemme markkinoineet teemapäiviä yrittäjille ja neuvojaorganisaatioille sähköpostitse, yrityskirjeen kautta, lehti-ilmoituksella sekä yhteistyökumppaneiden kautta

Polttopuuyrittäjyyden teemapäivä

Teemapäivä järjestettiin 8.12.2011 yhteistyössä Bioenergia-hankkeen kanssa. Aihe kiinnosti alan yrittäjiksi aikovia, sillä teemapäivässä oli väkeä ”tupa täynnä”, eli 69 henkilöä. Päivän aikana tarkasteltiin monipuolisesti polttopuun tuotantoon ja kauppaan liittyviä asioita. VTT:n tutkija Ari Erkkilä esitteli tuloksia polttopuun kuivumiseen liittyvistä kokeista. Lisäksi tilaisuudessa käytiin läpi yritysmäisesti toimivan polttopuuyrityksen edellytyksiä sekä raaka-aineen saataavuuteen ja hankintaan liittyviä asioita.

Polttopuukauppa, bisnestä vai puuhastelua?

Koska polttopuuyrittäjäyys kiinnosti, järjestimme halukkaille taluspäivän 28.2.2012 Juvalla. Päivään osallistui 50 henkilöä. Päivässä osallistujat saivat tietoa tarvittavista investoinneista, rahoituksesta ja raaka-aineen hankkimisesta.

Vesihuollon teemapäivä

Yhteistyötä Omavesi-hankkeen kanssa jatkettiin niin että Kilpailukykyä eteläsavolaiseen maaseutuyrittämiseen ja Omavesi -hankkeet järjestivät yhdessä 10.10.2012 matkailuyrittäjille ja mökkitalkkareille suunnatun vesihuollon teemapäivän Partalan Kartanossa Juvalla. Päivän aiheet soveltuivat myös maaseudun vesihuollon parissa toimiville yrittäjille, kuten jätevesisuunnittelijoille ja –urakoitsijoille.

Tilaisuudessa jaettiin tietoa haja-asutusalueen jätevesien käsittelystä (Omavesi-hankkeen neuvojat Tuula Pirttimäki ja Teemu Oittinen), talousvesikaivon huollosta ja ylläpidosta (Vesikaivohuolto Vipe Oy:n kaivoasiantuntija Pertti Virtanen) ja kuivakäymälävaihtoehdoista (Käymäläseura Huussi ry / Kirsikka Hynninen). Kiinnostusta herätti erityisesti kuivakäymäläratkaisut ja talousvesikaivoasiat.

Vesihuollon teemapäivä pidettiin Juvalla.

Yritysmuodot ja verotus infotilaisuus

Kartoituskäynneillä yritysneuvojille tuli jatkuvasti kyselyjä verotuksesta ja yritysmuodoista. Tämän vuoksi päätimme järjestää asiasta tilaisuuden Juvalla 27.3.2013. Infotilaisuus oli tarkoitettu kaikille yritysmuodoista ja verotuksesta kiinnostuneille sekä yrityksen perustamista suunnitteleville. Tilaisuudessa käytettiin esimerkkicasejen avulla verotuksen ja yrityksen asioita läpi. Tilaisuuden puhujana oli ProAgriian huippuasiantuntija Antero Parkkonen Lappeenrannasta. Hän on kokenut verotus- ja yritysneuvoja ja vastaa näiden aiheiden kehittämisestä ProAgriassa. Vastaavanlainen päivä toteutui Kangasniemellä 15.10.2013.

Päivä toteutettiin yhteistyössä Kangasniemen kunnan kanssa. Tilaisuuteen tuli-kin 18 osallistujaa.

Luomukotieläintuotteita kannattavasti markkinoille

Luomulla etumatkaa Etelä-Savolle –hanke järjesti 24.1.2013 Ruralia Instituutissa teemapäivän ”Luomukotieläintuotteita kannattavasti markkinoille”. Hankkeiden yhteistyönä MKN-yritysneuvoja Kirsi Mutka-Paintola kävi kertomassa mitä huomioitava ja mahdollisuuksia sisältyy ternimaidon ja tinkimaidon tilamyyntiin. Käsittlemättömälle raaka-maidolle ja ternimaidolle on kuluttajien suunnalta lisääntyntä kysyntää. 2012 tehdyt elintarvikelain muutokset helpottivat pienimuotoisen maidon tilamyynnin järjestämistä ja kasvattivat myytäviä litramääriä.

”Lihan suoramyynni vaihtoehtona – päivä”

Lihatilan skarppiohjelma, Tosilampuri ja Kilpailukykyä eteläsavolaiseen maa-seutuyrittämiseen -hankkeet järjestivät 8.2.2013 Juvan Partalassa teemapäivän: ”Lihan suoramyynni vaihtoehtona”. Hankkeiden yhteistyönä MKN-yritysneuvoja Kirsi Mutka-Paintola piti teemapäivässä puheenvuoron: ”Lihan suoramyynni ja ehtoja toiminnalle”. Puheenvuorossa tarkasteltiin erityisesti sitä, kuinka suoramyynni eri muodoissaan voidaan järjestää elintarvikelain hengen mukaisesti ja vastuullisesti.

”Tuotteiden markkinointi ja hinnoittelu”

Yhteistyössä Tosilampuri -hankkeen kanssa järjestettiin 14.5.2013 Juvan Partalassa teemapäivä villatuotteiden markkinoinnista ja hinnoittelusta. Teemapäivän tarve oli lähtenyt lampureista, jotka miettivät villan tuotteistamista kannattavammin. Päivän sisällössä keskityttiin erityisesti asiakkaaseen ja tehtiin myös käytännön harjoituksia yrittäjien asiakasymmärryksen kasvattamiseksi. Alkutuotannon yrittäjien laajentaessa toimintaansa suoramyynniin ja kuluttajakauppaan asiakkaiden määrä ja rooli toiminnassa kasvaa. Yrittäjät totesivatkin, etteivät koskaan aiemmin ole miettineet omaa tuotettaan/palveluaan näin konkreettisesti asiakkaan silmin. Päivän pohjalta yrittäjiltä syntyi toive lammastilojen talousosaamisen syventämiseen.

”Talous, tuotteen hinnoittelu”

Lampureiden talouspäivä toteutettiin yhteistyössä Tosilampuri -hankkeen kanssa 20.8.2013 Juvan Partalassa. Aamupäivällä keskityttiin yleisemmin lammastilan hyvään taloudenpitoon, käyden läpi mm kannattavuuteen, kirjanpitoon, verotukseen ja työaikakirjanpitoon liittyviä erityiskysymyksiä. Iltapäivällä tarkasteltiin toimialalta saadun aidon aineiston pohjalta lammastilan taloutta, kannattavuutta ja laskettiin tuotteille tarvittavia minimihintoja. laskentatyökaluina käytettiin kään-teistä minimiliikevaihtolaskelmaa, minimihintalaskelmaa ja erilaisia hinnoittelulaskureita. Päivän tavoitteena oli selventää yrittäjille kuinka kannattavaan hinnoitteluun tarvittavat taustatiedot omassa yrityksessä kootaan, sekä kuinka näiden pohjalta tilakohtaisesti lasketaan tuotehinnat suoramyynnitoiminnassa.

Julkiset hankinnat, tarjouksiin vastaaminen ja laatu-asiat-koulutus

Luontohoiva -hankkeen (ESR-rahoitteinen) kanssa on tehty myös yhteistyötä 26.9.2013. Kirsi Mutka-Printola ProAgriasta piti esitelmän ”Yrityksen laatutyö käytännössä, esimerkkejä ja caseja matkailualalta ja hyvinvointialalta”. Paikalla olivat Luontohoiva hankkeeseen osallistuvat yrittäjät.

Talouden ABC-teemapäivä

26.3.2014 järjestettiin talouden ABC-koulutus Kangasniemellä. Talous- ja yritysasiantuntijamme Mikko Penttinen kertoi talouden perusteista, kannattavuudesta ja verotuksesta. Pieksämäen elinkeinoasiamies oli pyytänyt vastaavalaista tilaisuutta Pieksämäelle. Tilaisuus järjestettiin 17.9.2014 Pieksämäen kaupungin yritysneuvojan kanssa. Samanlainen teemapäivä yritettiin järjestää myös Puumalassa, mutta vähäisen osanottajamäärän vuoksi tilaisuus piti perua. Palautteessa keuhuttiin että ”kurssi oli nimeään monipuolisempi ja toi esiin uusia näkökulmia myös tuttuihin asioihin”. Tosin toivottiin myös mielenkiintoisempaa otetta talouden esittelyyn.

Arvonlisäveron kiemurat kiinnostivat yrittäjiä vielä infon jälkeenkin. Veroasiantuntija Mauri Taskinen (selin vasemmalla) sai selvittää käytäntöjä tarkasti.

Arvonlisäverottomuus ja kotitalousvähennys kotiin tuotettavissa palveluissa -info

Kotityöpalveluyrityksille järjestettiin Juvalla 9.3.2014 Arvonlisäverottomuus ja kotitalousvähennys kotiin tuotettavissa palveluissa -info. Infotilaisuuteen osallistui yhteensä 34 kotityöpalveluyrittäjää ja alaan liittyviä toimijoita. Tilaisuudessa kotityöpalveluihin kohdistuvan arvonlisäveron ominaisuuksista oli kertomassa veroasiantuntija Mauri Taskinen verohallinnosta. Toimitusjohtaja Hilikka Hirvelä Pelakuu Oy:stä kertoi yrittäjän kokemuksia omavalvontasuunnitelmien tekemisestä ja yhteistyöstä kuntien sosiaalitoimen kanssa. Projektiasiantuntija Kirsi Lappalainen Esedusta esitteli Kotityöpalvelut.fi -sivustojen antamista työkaluista

ja Suvi Korhonen ProAgriasta kertoi kotityöpalveluyrityksille tehdystä selvityksestä tuloksia.

Luvanvarainen liikennelupa sekä kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyys -info

Tämän hankkeen kotityöpalveluselvityksessä tuli yrittäjiltä toive, että muuttuvat liikennelupa- ja ammattipätevyysvaatimukset olisivat kiireellisiä asioita, joista he kaipasivat lisää tietoa. Tähän tarpeeseen järjestettiin 16.9.2014 Juvan Partalan Kuninkaankartanossa infoiltapäivä, johon osallistui 27 henkilöä. Tilaisuudessa SKAL Itä-Suomen toiminnanjohtaja Heikki Lappalainen ja Etelä-Savon ammatitopiston ammattipätevyyskoulutuksista vastaava Ossi Malhonen selkiyttivät ja avasivat kuljettajien ammattipätevyyteen liittyviä ohjeita ja säädöksiä.

Infoa pidettiin palautelomakkeiden ajankohtaisena (ka 4,22, arvot 1-5) ja hyödyllisenä (ka 4,25, arvot 1-5).

Liikennelupainfo sai urakoitsijat tekemään kysymyksiä kouluttajilta. Tentattavana SKAL:in Heikki Lappalainen.

Laatu näkyväksi, Kotityöpalveluiden omavalvonta -info

Kotityöpalveluiden omavalvonta nousi myös yhdeksi tarpeeksi, kun hankkeessa selvitettiin yrittäjien tiedontarvetta. Laatu näkyväksi -info järjestettiin 7.10. Savonlinnassa ja 30.10.2014 Pieksämäellä. Tapahtuma oli tarkoitus järjestää myös Mäntyharjulla 28.10., mutta markkinoinnista huolimatta tilaisuuteen ei ilmoittautunut kukaan ja se peruttiin.

Molemmat koulutukset järjestettiin lähes samalla sisällöllä. Omavalvonnan lainsäädännöstä ja tavoitteista kertoi TtM Mervi Gynther Esedusta. Sosiaalihuoltopalvelujen arvonlisäverotuksesta ja kotitalousvähennyksestä kertoi projektiasiantuntija Kirsi Lappalainen Esedusta. Savonlinnassa Suvi Korhonen ProAgria Etelä-Savosta esitteli myös asiakaslähtöistä palvelumuotoilua. Savonlinnan tilaisuudessa oli kuuntelemassa ja keskustelemassa 11 yrittäjää, asiantuntijaa ja

Sosterin palveluostoista vastaava viranhaltija. Pieksämäellä paikalla oli 13 yrittäjää, asiantuntijaa ja Pieksämäen kaupungin palveluostoista vastaava viranhaltija.

Tilaisuuksien palaute kerättiin suullisesti tilaisuuden lopussa. Yleinen mielipide oli se, että tietoa palvelun laadusta ja omavalvonnasta tarvitaan lisää. Toiveena oli myös se, että yhteistyö saman alan yritysten kanssa ja laatutyön kehittäminen löytyisivät tulevista hankkeista.

Kunnittain hankkeen tilaisuuksiin osallistuneet henkilöt jakautuivat seuraavasti:

Enonkoski	3
Espoo	1
Hartola	1
Heinävesi	5
Hirvensalmi	5
Joensuu	1
Joroinen	15
Juva	34
Jyväskylä	2
Kangasniemi	39
Kouvola	3
Lappeenranta	2
Mikkeli	70
Mäntyharju	9
Outokumpu	1
Parikkala	1
Pertunmaa	7
Pieksämäki	42
Puumala	10
Rantasalmi	16
Savonlinna	45
Sulkava	19
Varkaus	11
Tampere	1
Ylämaa	1
Kaikki yhteensä	344

Lisäksi hankkeessa suunniteltiin ja markkinoitiin useita eri teemoihin keskittyviä muiden organisaatioiden järjestämiä koulutuspäiviä.

4.2.3 Opintomatkat

Hankkeessa toteutettiin seuraavat opintomatkat:

Hevosyrittäjille on yritetty järjestää useampi opintomatka, mutta ne ovat usein jouduttu perumaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Huhtikuussa 2012 saimme kuitenkin vaadittavan porukan kasaan ja opintomatka suuntautui Finlandia ajoihin ja Poni-Haka ratsastuskouluun. Poni-Haassa toimii vilkas ratsastuskoulu noin 45 hevosen ja seitsemän työntekijän voimin. Tallilla on perehdytty monessa paikassa ongelmaksi muodostuvan hevosen lannan jatkokäsittelyyn. Lanta kompostoidaan, säkitetään ja myydään Pollen Paras lannoite- tuotenimellä. Tallin toimintaa ja lannan kompostointijärjestelmää meille esitteli Pontus Fagerström. Opintomatka huipentui Vermossa järjestettyyn XXXIII Finlandia-ajoon, jonka voiton nappasi ruotsalaisten ylpeys, ori Sebastian K. taustajoukkoineen. Opintomatkalaisia oli yhteensä 18.

Polttopuuyrittäjyyden teemapäivässä saamassa palautteessa pyydettiin päästä tutustumaan eri polttopuuyrittäjiin ja laitteisiin. Järjestimme kaksipäiväisen opintomatkan 28.-29.3.2012. Opintomatkaan osallistui 15 polttopuualalla toimivaa ja alasta kiinnostunutta henkilöä. Ensimmäisenä tutustumiskohteena oli Laukaan avovankilan polttopuuntuotanto. Toinen tutustumiskohde oli Mikko Kylmälahti Oy Jyväskylän Keljonkankaalla.

Majoittuminen tapahtui Härmän kuntokeskuksessa. Välittömästi aamupalan jälkeen matka jatkui Reikälevy Oy:n tehtaille. Päivän toisena ja opintomatkan viimeisenä tutustumiskohteena oli Ylihärman Terästäkomo Oy. Paluumatkalla suoritettuna suullisen gallupin perusteella osallistujat pitivät matkaa onnistuneena. He kertoivat käyntikohteiden valaisseen ja avanneen monta asiaa sekä toimialasta että yrittäjien omasta toiminnasta.

Järjestimme yhteistyössä ProMatkailu -hankkeen kanssa kaksipäiväisen, 13.-14.3.2012, opintomatkan ruokapalvelu ja elintarvikeyrittäjille. Vierailimme Kymenlaakson ja Uudenmaan matkailu- ja elintarvikeyrityksissä. Tutustuimme matkailun ohessa tarjottaviin ruokapalveluihin, tilamyymälöihin ja vaihtoehtoihin jalostaa oman tilan raaka-ainetta edelleen elintarvikkeeksi. Käyntikohteina olivat mm. Hommanäsin ja Mamgårdin kartanot, Benjamin lihatori ja Liha REMin teurastamo, sekä Eat&Joyn maatilatori Kluuvin kauppakeskuksessa. Matkan pääkohteena olivat Helsingin Messukeskuksessa järjestetyt Gastro -messut. Gastro on Suomen suurin hotelli-, ravintola ja ammattikeittiöalan ammattilaisille suunnattu tapahtuma. Matka tarjosi benchmarkingin kautta ideoita ruokapalvelujen ja elintarviketuotteiden kehittämiseen. Elintarvikeyrittäjät saivat myös suoria kontakteja mahdollisiin tuotteidensa jälleenmyyjiin niin kotimaassa kuin ulkomailla. Matkasta kerättiin Webropol-palautte. Palautetta lainaten: ”Kohteet olivat monipuolisia ja antoivat aihetta ajatteluun, miten asiat voi tehdä ja mitä muualla tehdään. Ja ihailu siitä, miten jotkut ovat löytäneet oman juttunsa ja ponnista-

neet siitä eteenpäin. Messuilta sai uusia ideoita ja tuotteita omaan toimintaan.” Osallistujien määrä oli 12 henkilöä.

Hankkeen osana toteutettiin opintomatka Tukholman joulumarkkinoille joulukuun alussa 2013. Matkalla oli mukana 15 elintarvike-, käsityö- ja matkailuyrittäjää. Ruotsalaisten joulumarkkinoiden lisäksi kotimaassa tutustuttiin Asikkalassa Lehmonkärjen matkailuyritykseen ja verkostoyhteistyön tiimoilta Elämysten Päijänne –Leader-hankkeeseen sekä Mäntsälässä toimivaan Kotipiirin Tuottajatorille. Paluumatkalla vierailimme Hämeenlinnassa Wetterhoffin talossa ja tutustuimme Kide-osuuskunnan toimintaan.

Matkailuyritys Lehmonkärjessä yrittäjä Ari Yrjölä kertoi opintomatkalaisille verkostojen toimivuudesta.

Palaute koottiin osallistujien oppimispäiväkirjoista, jota he pitivät matkan ajan. Osallistujille jäi matkasta erityisesti mieleen kotimaan kohteiden palveluprosessien yksityiskohtia ja kohteiden sisustamisideoita. Ruotsin kohteet eivät vastanneet ennakkotietoja ja esimerkiksi joulumarkkinat osoittautuivat pettymyksiksi: markkinoilla oli kyllä tuotteita myytävänä ja esimerkiksi Steningenin linnan tallirakennuksen joulumarkkinat ympäristöineen olivat mielenkiintoiset, mutta ruotsalaiset käsityöt loistivat poissaolollaan. Tarjolla oli erilaisia design tuotteita (esim. Iittala ja Arabia) ja ruotsalaisia lasituotteita sekä paljon Kiinassa valmistettuja sisustustuotteita. Varsinaisia ruotsalaisia käsityötuotteita ja jouluherkkuja oli vain parissa myymäläpöydässä. Sama tilanne oli myös Tukholman vanhan kaupungin ja Kuninkaan puutarhan joulutoreilla. Yksi tärkeimmistä opeista tällä reissulla oli se, että joulutorikuluttuuri ja paikallinen käsityö eivät kohtaa Ruotsissa. Käsityöteemaan parempi kohde olisi ollut Viro ja Tallinnan joulutorit.

Opintomatkoille osallistuneiden henkilöt kunnittain:

	Gastro-messut 13.-14.3.2012	Polttopuuopintomatka Keski-Suomi, Etelä-Po 28.-29.3.2012	Finladia-ajo, Vermo 28.04.2012	Tukholma 1.-4.12.2013
Espoo				1
Haukivuori	1			
Heinävesi			1	
Hirvensalmi	1	2		
Joroinen				1
Juva		2	2	1
Kangasniemi	1		2	4
Kerimäki	1			
Mikkeli	2	4	5	2
Mäntyharju		4		
Pertunmaa	1			1
Pieksämäki			4	
Puumala			1	2
Punkaharju	1			
Rantasalmi				1
Savonlinna	4	3		2
Sulkava			1	2
Varkaus			2	
Kaikki yhteensä	12	15	18	17

Opintomatkojen ohjelmat ja matkaraportit ovat liitteenä (LIITTEET 3,4,5 ja 6).

4.2.4 Seminaari

Kansainvälistymisseminaari pidettiin 10.10.2013 Rantasalmen Järvisydämessä. Seminaaria olivat olleet suunnittelemassa useammat neuvojaorganisaatiot. Seminaarin teemana oli viejäksi kotimaassa. Seminaarin kohderyhmänä olivat maaseudun matkailu- ja elintarvikeyrittäjät sekä yritystoiminnan kehittäjäorganisaatiot. Seminaarissa otettiin esille mitä asioita pitää huomioida kun asiakas-kunta tulee ulkomailta ja mitä kautta tuotteet ja palvelut saadaan asiakkaille. Tilaisuuteen saapui mökkivuokraus-, ohjelmapalvelu- ja elintarvikeyrittäjiä kertomaan omia kokemuksiaan miten tuote tai palvelu saadaan houkuttelevaksi ulkomaalaisille asiakkaille. Osallistujia ilmoittautui yli 70, joten jouduimme myös rajoittamaan tilanpuutteen takia osallistujamäärää. Seminaarin järjestelyiden suunnitteluun osallistuivat Yritys-Suomen organisaatiot. Missetin Eero Seppälä, Ely-keskuksen Pekka Sillanpää ja Ruralian Marjo Särkkä-Tirkkonen pitävät seminaarissa esitelmän kansainvälisyydestä. Lisäksi osallistujilla on mahdollisuus tutustua kansainvälisyystorilla eri organisaatioiden tuottamiin palveluihin. Seminaarin ohjelma on liitteenä 7.

Pääpuhujana oli Tuula Repo, jolla on vankka kokemus venäläisistä asiakkaista. Hän kertoi venäläisten trendeistä, ostotavoista ja makumieltymyksistä. Tuula on myös saanut vireille yhteistyön venäläisen kauppaketju Lendin kanssa. Luennoissaan hän toi esille mm. miten pieni yritys pääsee konkreettisesti Venäjän markkinoille ja miten pysyy siellä. Hän myös kertoi venäjän viranomaisista sekä pienten elintarvikealan yritysten menestymisen edellytyksistä Venäjällä.

Tilaisuuden jälkeen Tuula myös arvioi kolmen eri yrittäjän tuomia tuotteita Venäjän markkinoita varten. Yksi yritys jatkoi keskusteluja venäläisten ostajien kanssa. Palaute seminaarista oli pääosin hyvää, erityisesti ohjelman monipuolisuutta ja Tuula Revon asiantuntemusta ja konkreettisuutta yritysten auttamiseen pidettiin erinomaisena.

4.2.5 Yhteistyö Yritys-Suomi -verkoston kanssa

Hankkeen aikana on osallistuttu aktiivisesti eri alueiden seudullisten yrityspalveluiden toimintasuunnitelmien toteuttamiseen sekä kehittämispalavereihin. Etelä-Savossa toimii viisi eri seudullista yrityspalvelu aluetta: Mikkeli, Pieksämäki, Rajupusu, Keski-Savo ja Savonlinna. Joka alueella työstiin myös seudullisen yrityspalvelujen sopimuksia. Nyt kaikkien seutujen kanssa on tehty yhteistyösopimukset, jotka on hyväksytty TEM:issä.

Eri alueilla suunniteltiin mm. Kotti-kyselyä. Kotti-kysely oli ennakkoharavointikysely alueen yrityksille. Yritysasiantuntijat osallistuivat mm. kyselyn työstämiseen, kyseisten alueiden toimintasuunnitelmien tekemiseen ja toteuttamiseen. Haastatteluilla pyrittiin saamaan esiin yrittäjän ajatukset ja suunnitelmat oman yrityksensä tulevaisuudesta, kehittymisestä, kehityksen esteistä/peloista/ideoista yms. Nämä voivat realisoitua yrityksen kehittämishankkeina, investointeina, rekrytointina ja koulutuksena. Esiin nousseet koulutustarpeet kerättiin ja käsiteltiin kolmen viikon välein verkoston seurantakokouksissa.

Vuonna 2011 tehtiin Kotti-kysely. Kotti kyselyihin osallistuville neuvojille järjestettiin kahden päivän koulutus. Koulutuksissa esiteltiin alueella olevat neuvojaorganisaatiot ja heidän palvelunsa. Koulutuksissa käytiin läpi kolme erillistä yrityscasea ja niihin jokainen organisaatio pystyi ehdottamaan omat kehittämistoimenpiteensä. Näin osallistujille tuli konkreettisesti ilmi mitä mikäkin organisaatio tekee ja mihin tulevat asiakkaat voisi tarpeen mukaan ohjata.

Mikkelin seudulla soitettiin edellisen Kotti-kyselyn perusteella toiminannan kehittämistä suunnitteleville yrittäjille. Yrittäjien kanssa keskusteltiin tulevaisuuden suunnitelmista ja investoinneista. Yrittäjät ohjattiin tarpeen mukaan muille verkoston jäsenille.

Vuonna 2012 Mikkelin seudun Kotti-soittelut suunnattiin lähinnä omistajanvaihdosta tai sukupolvenvaihdosta suunnitteleville. ProAgrian soittelulistalle tuli lähinnä kuljetuspuolen yrittäjiä. Koska ala kannattavuus on tällä hetkellä huono, yrittäjät olivat hyvin pessimistisiä tulevaisuudesta ja kehittämistoimia ei tehty, myöskin epäilykset yrityksen jatkosta olivat epävarmat, joten näistä ei tullut jatkotoimia hankkeelle.

Savonlinnan seudulla osallistuttiin Kotti suunnittelupalaveriin yhteistyötahojen kanssa. ProAgrian kohderyhmäksi muodostui matkailu- (maatila, mökki) sekä laivuriyrittäjät. Savonlinnan seudun Kotti-kysely toteutettiin matkailuyrityksille puhelimitse syksyllä 2012. Enimmällä osalla yrittäjistä ei ollut suunnitteilla uusia kehittämis- tai investointisuunnitelmia, parilla yrittäjällä investointi/kehittämistoimet olivat loppuvaiheessa. Muutama yrittäjä suunnitteli mm. www-sivujen uudistamista parin vuoden sisällä.

Vuonna 2013 Kotti-soittelut tehtiin touko/kesäkuulle kiireisen aikataulun vuoksi. Erytisteemana tällä kertaa oli nuorten työllistyminen ja nuorisotakuu. Mikkelin seudulla ProAgrian soittelulistalla oli mm. matkailupuolen-, urakointipuolen sekä hevospuolen yrittäjiä. Nämä yrittäjät ovat pari vuotta sitten investoineet. Yhteensä yrittäjiä saatiin kesäkuun loppuun mennessä kiinni ja haastateltua 33 kpl. Loput tehtiin kesälomien jälkeen.

Savonlinnan seudulla Kotti-haastattelut (n. 250 kpl) hoiti keskitetysti Savonlinnan Seudun Yrityspalvelut. Juvan, Pieksämäen ja Varkauden seudulla osallistuttiin seudulliseen yhteistyöhön aktiivisesti. ProAgrian yritysasiantuntijat tekivät osana Rajupusu Leaderin seudullisia yrityspalveluja Kotti-kyselyitä syyslokakuussa 2014. Syksyn Kotti-haastatteluista 23 ProAgrian yhteydenotosta tai yrityksen tilan selvittämisestä neljässä yrityksessä toivottiin Yritys-Suomen toimenpiteitä, joista välittömiä toimia oli kaksi. Kaikkiaan tavoitettiin 19 yrittäjää.

Yritys-Suomi –yritysneuvonnan vuosipäivät pidettiin Savonlinnassa 31.5. – 1.6.2012. Päivissä verkostoiduttiin ja mietittiin yhteistyökuvioita. Päivien puhujina olivat mm. Juha Pulliainen, Vastuualue johtaja, Etelä-Savon ELY-keskus sekä Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, Työ- ja elinkeinoministeriö.

Vuoden 2013 vuosipäivät pidettiin Pieksämäellä 6.-7.6.2013 Pöyhölän pappilassa. Sari Maaskola Sekesiltä kertoi Yritys-Suomen toiminnasta ja ajankohtaisista asioista. Pienryhmätyöskentelyssä kommentoimme Maakuntaliiton seudun strategian ehdotettuja tavoitteita ja linjauksia. Perjantain ohjelmassa oli tutustuminen KPA Uniconiin ja Teittilän talleille.

Vuoden 2014 vuosipäivät pidettiin RaJuPuSu alueella 4.-6.6. Kokoonnuimme Järvisydämeen Rantasalmelle. Päivillä käsiteltiin uutta ohjelmakautta, rahoitusta ja liiketoimintaa sosiaalisessa mediassa sekä verkostoiduttiin eri toimijoiden kanssa. Seuraavana päivänä olivat tutustumiskäynnit PEL-tuotteeseen Rantasalmella, Järvikylän Kartanoon ja Jari-Pekkaan Joroisissa sekä Sisuwoodiin Juvalla.

Tiivistä yhteistyötä on jatkettu seututoimijoiden kanssa vuoden 2014 puolella. Toimintamallia on kehitetty seututoimijoiden yhteisessä Seudullisten yrityspalvelujen koulutuksessa ja konsultoinnissa, jonka järjestelyistä vastasi ELY-keskus. Yhteistyötä on tiivistetty mm. Savonlinnan seudulla toimivan Piällysmies -toimintaryhmän kanssa.

4.2.6 Kotityöpalveluyritysten kehittämistarveselvitys Etelä-Savossa

Hankeen osatoteuttajaksi tuli syksyllä 2013 Etelä-Savon Koulutus Oy. Yhteistyössä Esedun kanssa aloitettiin kotityöpalveluyrittäjyyden selvittäminen. Tavoitteena oli selvittää kotityöpalveluyritysten määrä, yritysten kannattavuus, yrittäjien ja yritysten kehittämistarpeet muun muassa talouden, osaamisen, tuotannon, johtamisen ja verkostoitumisen näkökulmasta Etelä-Savossa.

Syksyn 2013 aikana yhteistyötapaamisissa tehtiin kirjallisuusselvitystä ja määriteltiin kotityöpalveluyritystoimintaa. Selvityksen jälkeen koottiin yhteistyössä kotityöpalveluja tuottavien yritysten yritysluettelo ja osoitteistoa Etelä-Savon alueelle. Luetteloon saatiin kootuksi 237 yrityksen yhteystietoa.

Yrityshaastattelua varten yhteistyössä tehtiin ja testattiin sähköinen esihaastattelulomake. Lomake lähetettiin kaikille yrityksille, joiden yhteystiedot oli saatu etsityksi. Kaikki esihaastatteluaineistoon vastanneet 27 yritystä valittiin varsinaiseen haastatteluun yhteisessä työkokouksessa. Lisäksi mukaan ilmoittautui kaksi yritystä, jotka saivat kotipalveluyritysten selvittelystä tietoa Iskelmä-Savon radion tekemästä Suvi Korhosen haastattelusta.

Varsinainen haastattelulomake luotiin ja testattiin yhteistyössä toimijoiden kanssa. Koehaastattelu tehtiin yhdelle kotityöpalveluyrittäjälle syksyllä. Vuoden 2013 lopussa tehtiin suunnitelma yrityshaastattelujen toteuttamisaikataulusta tammi-maaliskuulle 2014.

Tammi – maaliskuussa 2014 Suvi Korhonen ja Esedun Kirsi Lappalainen haastattelivat 23 kotityöpalveluyrittäjää eri puolella Etelä-Savoa. Keväällä ja kesällä haastattelu aineisto koottiin, analysoitiin ja tuotettiin hankkeen tavoitteeksi kirjattu selvitys. Monipuoliset kotityöpalvelut Etelä-Savon maaseudun mahdollisuutena, Kotityöpalveluselvytys Etelä-Savossa julkaistiin elokuussa. Selvitys on liitteenä 8.

Haastatteluiden pohjalta nousi esille useita akuutteja tiedotustarpeita kotipalveluyrityksille mm. alv-käytännöistä, liikennelupa-asioista ja sosiaalipalveluna tuotettavien palvelujen omavalvonnasta. Alv-käytäntöjen tietotarpeeseen vastattiin välittömästi järjestämällä Liikennelupa infoiltapäivä huhtikuussa 2014 Juvalla. Omavalvonnasta ja alv-käytännöistä järjestettiin infot Pieksämäellä ja Savonlinnassa syksyllä 2014. Näihin infoihin osallistuivat yrittäjien lisäksi myös kunnista sosiaalitoimen vastuhenkilö, jonka tehtäviin liittyy ilmoitusvelvollisten kotityö-

palveluyrittäjien kirjaaminen sosiaalipalvelujen tuottajiksi. Mäntyharjun seudun info peruttiin vähäisen osanoton vuoksi, mutta kunnan sosiaalijohtajan tapaaminen toteutettiin yksityisten palvelun tuottajien määrän/toiminnan hahmottamiseksi.

Loka-marraskuussa 2014 yhteistyötä jatkettiin Etelä-Savossa tuotettavien kotityöpalveluiden sekä kotityöpalveluyritysten toiminnan arvioinnilla selvitysaineiston pohjalta.

4.2.7 Teurastamo- ja puhdas kaura -selvitykset

Hankkeen toteuttamiskaudella ja erityisesti sen loppupuolella on valtakunnallisestikin ollut havaittavissa kasvava kiinnostus elintarvikkeiden suoramyyntiä ja erityisesti lihan suoramyyntiä kohtaan. Myös eteläsavolaiset nauta- ja lammastilat miettivät enenevässä määrin omien tuotteidensa suurempia myyntikanavia. Tavoitteena on tuotteen jalostusarvoa kasvattamalla saada toiminnasta myös tämänhetkistä parempaa tuottoa.

Suoramyyntitoiminnan edellytyksiä on pyritty kehittämään useilla tilaisuuksissa yhdessä muiden alueella käynnissä olleiden hankkeiden kanssa. Näissä tilaisuuksissa keskityttiin erityisesti elintarvikelainsäädäntöön, omavalvontaan, sekä tuotteiden hinnoittelun ja toiminnan kannattavuuden arviointiin. Lisäksi korostettiin asiakaslähtöistä ajattelua oman tuotteen ja palvelun toteuttamisessa.

Tilaisuuksien kautta syntyi tarve selvittää tarkemmin eteläsavolaista lihaketjua ja esimerkiksi lihan jalostamiseen saatavilla olevia alihankintapalveluja. Etelä-Savossa on 21 lihanjalostusta tekevää elintarvikeyritystä. Määrä on hivenen harhaanjohtava, koska luvussa ovat mukana mm. kaikki leipomot ja kalanjalostamot, jotka käsittelevä prosessissaan jossakin muodossa lihaa. Esimerkiksi teurastuspalvelu on saatavissa hyvin rajatusti. Maakunnassa toimii ainoastaan yksi pienteurastamo, joka tarjoaa alihankintapalveluja myös muille yrityksille. Toimijoiden luo tehtyjen kartoituskäyntien ja selvitysten pohjalta havaittiin tarve erityisesti selvittää pienteurastamon perustamismahdollisuuksia Etelä-Savoon.

Pienteurastamon investointiin löytyi kiinnostusta myös yrittäjistä. Tehdyssä selvitystyössä havaittiin, että tämänhetkinen lainsäädäntö antaa mahdollisuuden suunnitella teurastamo siten, että teurastus ja lihan käsittely tapahtuvat samassa huonetilassa toiminnallisesti ja ajallisesti toisistaan erotettuina työvaiheina. Tähän toimintatapaan perustuvia teurastamoja toimii Suomessa vain muutamia ja ne keskittyvät lähinnä riistan ja siipikarjan teurastamiseen. Ylitarkastaja Riitta Rahkila Evirasta vastasi tiedustelumme seuraavasti: ”Laitosasetuksen Liitteen 2 Luvun 1.2. mukaan pienteurastamon hyväksymisen yhteydessä voidaan hyväksyä lihan leikkaaminen ilman erillistä leikkaamo, jos leikkaaminen on ajallisesti erotettu muusta toiminnasta ja tilat ja laitteet puhdistetaan ja desinfioidaan

ennen lihan leikkaamista (ym. ks. laitosasetus). Pienteurastamo on tällöin erikseen hyväksyttävä leikkaamoksi, ja sen on täytettävä tähän liittyvät vaatimukset (ks. laitosasetus). Eli voi käytännössä olla aika haastavaa toteuttaa näin.”

Selvitystyötä jatkettiin yhdessä Foodwest Oy:n asiantuntija Heikki Koivumäen kanssa. Esiselvityksessä laadittiin kolme erisuuruista esimerkkiä pienteurastamon pohjakuviksi ja teurastamon menetelmiksi. Nämä käytiin esittelemässä EVIRA:n asiantuntijoille. Tavoitteena oli saada viranomaisten näkökanta ja mielipide asian kehittämiseksi. Esimerkit esiteltiin asiantuntijoille 10.9.2014 Helsingin EVIRA:n toimitiloissa. Kaikki tilaisuudessa esitellyt pohjakuvat 190 m², 60 m² ja n. 50 m² hyväksyttiin periaatteiltaan ja vain sulkutiloihin ja henkilöiden kulkureitteihin tehtiin muutoksia. Todettiin myös, että valtakunnallisille pienteurastamotoimintaa koskeville ohjeille olisi päivitystarpeita. Pohjakuvat ovat liitteessä 9.

Kooltaan pienimmän 50 neliömetrin teurastamon investointikustannuksista tehtiin alustavia arviolaskelmia. Niiden pohjalta näyttäisi mahdollisesta, että jopa noin 100 - 150 naudan teurasvauhdilla suoramyyntitilan voisi olla kannattavaa investoida selvitetyn kaltaiseen omaan teurastamoon. Laskelma on liitteenä 10.

Kasvinviljely kannattaa -hankkeessa tehtiin selvitystä puhtaan kauran viljelyn aloittamisesta Etelä-Savossa. Tämän selvityksen pohjalta viljelytoiminnassa päästiin käyntiin ja tuotteille löytyi heti markkinat. Tässä vaiheessa ei ollut tarvetta jatkaa mm. tarkemman markkinaselvityksen tekoa Kilpailukykyä eteläsavolaiseen maaseutuyrittämiseen -hankkeen toimintana.

4.2.8 Yritysryhmät

Hankkeen aikana selvitettiin kartoituskäyntien avulla hevosmatkailuyrittäjien halukkuutta ja mahdollisuuksia yritysryhmä hankkeeseen. Myös muiden toimialojen halukkuutta yritysryhmään osallistumisesta kartoitettiin. Yritysryhmiä ei kuitenkaan saatu muodostettua.

4.2.9 Markkinointi ja tiedotus

Hankkeen alussa laadittiin hankkeesta kertova esite, jota jaettiin eri tilaisuuksissa mm. Kotti-palaverissa (liite 11). Esitettä jaettiin myös asiakastapaamisissa. Hankkeelle tehtiin dokumenttipohjat Word – ja PowerPoint tiedostoille.

Hanketta esiteltiin ympäri Etelä-Savoa järjestetyissä kuntien yrittäjäilloissa (Pieksämäki, Ristiina (2 krt), Mäntyharju ja Kangasniemi (2 krt), Pertunmaa),

KoKo-hankkeen maaseutuilla, erilaisissa GreenCare tapahtumissa/palaverissa, Seutu-YP tilaisuuksissa, teemapäivässä ja Tietotorissa. Hanke oli mukana Pieksämäellä järjestetyssä tapahtumassa VIRTAA KYLILLE! Bisnes-tempaus 22.11. Poleenissa!

Lisäksi olimme järjestämässä Johda, vaikuta, viihdy- päivää yrittäjille ja yrittäjyydestä kiinnostuneille 6.10.2012. Tilaisuudessa haastateltiin menestyviä yrittäjiä ja esiteltiin eri organisaatioiden palveluita ja hankkeita. Vetonaulaksi oli saatu ”firman piikkiin Timo Harjakainen”. Tilaisuudesta poiki yksi kartoituskäynti ja yhteistyöpyyntöjä mm. tuotteistamisen koulutuksen osalta.

Hankkeiden tilaisuuksia markkinoitiin mm. lähettämällä kohdennetulle asiakasryhmälle kirjeitse, tekstiviestein ja sähköpostitse tietoa teemapäivistä ja opintomatkasta. Myös alueen lehdissä (mm. Itä-Savo, Länsi-Savo, Pieksämäen lehti, Juvan lehti, Kangasniemen kunnallislehti, Puumalan lehti, Sulkavan lehti ja Maaseudun tulevaisuus) on ollut ilmoitukset teemapäivistä. Ajankohtaisista asioista tiedotettiin myös ProAgria Etelä-Savon internet-sivuilla ja ProAgria Itä-Suomi -lehdessä.

Ajankohtaisista asioista, hankkeesta ja sen tapahtumista tiedotettiin ProAgrian yrityskirjeissä. Painettu yrityskirje lähetettiin vuosina 2011-2013 tammikuussa ja syyskuussa. Vuonna 2014 yrityskirjeitä lähetettiin tammikuussa, kesäkuussa ja lokakuussa yli 1000 talouteen Etelä-Savon alueelle. Lisäksi yrityskirje lähti sähköpostilla sidosryhmien edustajille. Lisäksi potentiaalisille yrittäjille on soiteltu ja markkinoitu kartoituskäyntejä sekä hankkeen järjestämiä tilaisuuksia.

Tilaisuuksista tiedotettiin myös neuvojaorganisaatioille sähköpostitse. Maaseutukuriiri- hankkeen Toni Degerlund välitti tietoa hankkeen tilaisuuksista eri kanavien kautta. Yritys-Suomi verkostoon kuuluvat organisaatiot välittivät tietoa hankkeen koulutuksista asiakkailleen. Vastaavasti ProAgria välitti tietoa omille asiakkailleen sopivista tapahtumista.

Juvan lehteen kirjoitettiin juttu maaseutuyrittäjien kehittämistoimista keväällä 2012 ja Taloudekkijät lehteen juttu sukupolvenvaihdoksesta syksyllä 2012. Kangasniemellä keväällä 2013 järjestettyyn pienyritystoiminnan mahdollisuudet maaseudulla tapahtumaan tuli Kunnallislehden toimittaja seuraamaan tilaisuutta. Hän kirjoitti jutun ”Maaseudulla on mahdollisuuksia pienille yrittäjille”, jossa oli haastateltu myös yritysneuvoja Mikko Penttistä.

Kansainvälistymisseminaarista oli ”Venäjä tarjoaa mahdollisuuksia” –otsikoitu juttu Taloudekkijät liitteessä loppusyksystä 2013. Pitäjän Uutiset kirjoitti jutun seminaarista nimellä ”Venäläisten vakuuttaminen vaatii viitseliäisyyttä ja perehtymistä”. Maaret Kaksonen ELY-keskuksesta kirjoitti seminaarista Savoglobe team Finland Etelä-Savo facebook-sivuille.

Kotityöpalveluista tehtiin lehdistötiedote ja se lähetettiin median edustajille Etelä-Savossa. Iskelmä-Savo -radio teki Suvi Korhosen haastattelun 8.11.2013 ja

lähetettiin samana päivänä kahdesti ja seuraavalla viikolla kahdesti. Samaan lehdistötiedotteen pohjalta ainakin Juvan Lehti teki uutisen asiasta 14.11. lehteensä.

ProAgria Itä-Suomen lehteen kirjoitettiin kartoituskäynnin avulla perustetun yrityksen Virtatie Oy:n tarina. Tarjosimme juttua myös Länsi- ja Itä-Savoon, jotka kävivät tekemässä yrittäjästä jutun syksyllä 2014.

Kotityöpalveluselvityksen tuottamaa tietoa on esitelty mm. ProAgrian tiedotteissa sekä Älykäs maaseutu -hankkeen päätösseminaarissa sekä samannimisessä julkaisussa. Lisäksi hanke tuodaan esille Puhtaus&Palvelu -lehdessä Suomen kotityöpalveluyhdistyksen sivuilla julkaistavassa artikkelissa.

Hankevastaava tiedotti ProAgrian asiantuntijoille hankkeen etenemisestä ja tapahtumista sähköpostitse, hankkeen sisäisissä palavereissa, hankevastaavien palavereissa ja toimihenkilöpäivissä.

4.2.10 Aikataulu

Hanke toteutettiin ajalla 17.9.2010 - 31.12.2014. Alkuperäinen hankkeelle myönnetty toteutusaika oli 17.9.1.2010 - 31.8.2013. Hankkeeseen haettiin kahdesti jatkoaikaa ja muutosta hankkeen toteuttamissuunnitelmiin. Muutospäätöksellä 15.10.2013 (nro 38664) hyväksyttiin Etelä-Savon Koulutus Oy osatoteuttajaksi 1.9.2014 alkaen ja jatkoaika 31.8.2014 asti. Muutospäätöksellä 9.9.2014 (nro 46230) hyväksyttiin uusia rahoituseriä, toteutuksen aikana nousseiden tarpeiden pohjalta jatkotoimia sekä jatkoaika niiden toteuttamiseksi 31.12.14 asti.

Jatkoajalla ProAgrian asiantuntijat syvensivät lihanjalostusketjun selvitystyötä pienteurastamotoiminnan osalta. Myös hankkeen loppuraportti tehtiin jatkoajalla.

4.2.11 Resurssit ja toteutuksen organisaatio

Alun pitäen kolmivuotisena haettuun hankkeeseen oli budjetoitu työaika palkatulle henkilöstölle yhteensä noin 6 henkilötyövuotta. Jatkoaika huomioiden hankkeessa toteutui 7,26 htv, josta 6,99 htv ProAgrian ja 0,27 htv Esedun työtä.

Osa-aikaisen hankevastaavan työpanos oli yhteensä 0,72 htv hankkeen aikana. Hänen lisäksi hankkeessa työskenteli osa-aikaisesti ProAgrian yritysasiiantuntijoita (5,22 htv) ja Etelä-Savon ammattiopisto Esedun asiantuntija (0,19 htv). Hankehallinnon ja hankesihteerin palvelut tuotti tukipalveluiden ja taloushallinnon henkilöstö ProAgria Etelä-Savossa (1,05 htv) ja ESEDUssa (0,08 htv).

Hankevastaava

- hankkeen ja seminaarien suunnittelu, koordinointi ja organisointi
- toteutuksen tarkastelu ja valvonta
- yhteydenpito hankkeessa työskenteleviin, sidosryhmätyö, tiedottaminen
- oman osaamisen täydentäminen tarpeen mukaan soveltuvilla kursseilla
- hankevastaavana toimi ProAgrian palvelu- ja kehittämispäällikkö Pekka Häkkinen

Yritysasiantuntijat

- prosessiarviointi, kehitystyö
- opintomatkojen suunnittelu ja vetäminen
- tiedotustilaisuuksien suunnittelu ja vetäminen
- tilakohtaiset kartoituskäynnit
- yritysryhmäohjaus ja suunnittelu
- osaamisen täydentäminen soveltuvilla kursseilla ja alan seminaareissa
- asiantuntijoina toimivat ProAgria Etelä-Savon yritysneuvojista mm. Virpi Rönkkönen, Aarre Damski, Kirsi Mättölä, Suvi Korhonen, Kirsi Mutka-Paintola, Tarja Pajari ja Mikko Penttinen
- kotityöpalveluselityksessä kotipalveluyritysten haastatteluista ja raportoinnista vastasi ESEDUn projektiasiantuntija Kirsi Lappalainen

Hankehallinnointi ja hankesihteeritehtävät

- kirjanpito ja kirjanpidon raportit/ Mervi Savolainen
- laskutus, palkat, laskut/ Helena Tiusanen, (Arja Seppänen, Anu Linturi)
- talouden seuranta, toiminnan suunnittelu, muutos- ja maksatushakemukset, sopimukset, hankinnat ja kilpailuttaminen, tiedottaminen ProAgria Etelä-Savon www-sivuilla/ Arja Leppänen
- koulutusten, tapahtumien ja matkojen käytännön järjestelyt, ilmoitukset, viestinnän toimenpiteet, ilmoittautumiset, osallistuja- ja toimenpideseuranta, indikaattorit/ Ulla Muotka
- ilmoittautumiset, postitukset ym./ Marjo Laitinen
- hankehenkilöiden it-tuki, seurantajärjestelmän raportit hankkeelle, Eija Haaranen
- hankkeen ohjaus ja suunnittelu/ Pekka Häkkinen
- tiedotus ja markkinointi sidosryhmille ja asiakkaille, talouden ja toimenpiteiden suunnittelu ja ohjaus, sopimukset, hankehenkilöstön rekrytointi, hankkeen seurantaryhmätyöskentely/ Heikki Pahkasalo
- kirjanpito, ostolaskujen käsittely, myyntilaskutus, talouden suunnittelu ja seuranta, maksatushakemukset ESEDUssa Marja-Liisa Kontinen
- yrityshaastattelujen C&Q tallennustyö ESEDUssa Sirpa Jääskeläinen
- infotilaisuuksien valmistelu ESEDUssa/ Mervi Gynther, Ossi Malhonen

4.2.12 Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kustannukset ja rahoitus toteutuivat suunnitellusti:

Kustannukset	Toteutunut	Budjetti	Jäljellä
ProAgria Etelä-Savo	374 800,00	374 800,00	0
ESEDU	20 956,52	21 000,00	43,48
Kokonaiskustannukset	395 756,52	395800,00	43,48
Tulot (-)	7849,44	7850,00	0,56
Hyväksyttävät kustannukset	387 907,08	387 950,00	42,92

Rahoitus	Toteutunut	Budjetti	Jäljellä
ELYn tuki (EU+valtio)	382 980,12	383 023,04	42,92
Yksityinen	4 926,96	4 926,96	0
Hyväksyttävä rahoitus yht.	387 907,08	387 950,00	42,92
Tulot (+)	7 849,44	7 850,00	0,56
Kokonaisrahoitus	395 756,52	395 800,00	43,48

Yksityisen rahoituksen osuus oli 1,27 % hyväksyttävästä rahoituksesta. Liitteesä 12 on esitetty kustannusten ja rahoituksen toteuma vuosittain.

4.2.13 Raportointi ja seuranta

Hankkeesta raportointi seurantaryhmälle ja tuen myöntäneelle Etelä-Savon ELY-keskukselle puolivuositteittain maksuhakemusten aikataulussa. Hankkeen seurantatiedot (indikaattorit) toimitettiin ELY-keskukselle vuosittain tammikuussa.

Seurantaryhmän kokoonpano:

- Jukka Kotro, asiantuntija, Etelä-Savon ELY-keskus
- Vesa Kallio, toiminnanjohtaja, MTK Etelä-Savo
- Mirja Haavikko, toimitusjohtaja, Etelä-Savon Yrittäjät
- Mika Häkkinen, yrittäjä, T:mi Mika Häkkinen
- Tuomo Kokkonen, yrittäjä, Sarukan savusauna
- Mervi Sensio, yrittäjä, Pohjolan Talli
- Pekka Sillanpää, kehityspäällikkö, Etelä-Savon ELY-keskus
- Kyösti Lempiäinen/Eero Seppälä, Miset
- Kimmo Hyykoski, Pieksämäen kaupunki
- Matti Kivipelto, yritysasiainjohtaja, Savonlinnan yrityspalvelut
- Markku Savola, yritysneuvoja, Wäläky
- Ilpo Lehtinen, toiminnanjohtaja, Rajupusu Leader
- Aarre Damski, elinkeinoasiamies, Joroisten kunta

- Pekka Häkkinen, kehityspäällikkö, hankkeen vetäjä, ProAgria Etelä-Savo
- Kirsi Mättölä, yritysasiantuntija, ProAgria Etelä-Savo, sihteeri

Lisäksi seurantaryhmään kutsuttiin tarpeen mukaan ProAgrian yritysasiantuntijoita sekä Edesun Kirsi Lappalainen kertomaan hankkeen toimenpiteistä.

Seurantaryhmä kokoontui hankkeen aikana puolivuositain seuraavasti:

1. kokous 9.3.2011
2. kokous 6.9.2011
3. kokous 21.2.2012
4. kokous 4.9.2012
5. kokous 12.3.2013
6. kokous 27.9.2013
7. kokous 4.3.2014
8. kokous 24.9.2014
9. kokous 10.12.2014

Seurantaryhmän kokoukset pidettiin ProAgria Etelä-Savon toimitiloissa Mikkelissä sekä lähialueen kunnissa. Seurantaryhmän puheenjohtajalle sekä yritysjäsenille maksettiin seurantaryhmän päätöksellä ProAgria Etelä-Savon yleisen kokouksen vuosittain vahvistamat kokouspalkkiot sekä matkakustannukset.

4.2.14 Toteutusoletukset ja riskit

Hankkeen toteutettavuuteen liittyvät oletukset olivat, että

- maatilayritysten monialaistuminen kasvaa Etelä-Savossa
- yritysten kiinnostus toiminnan kehittämiseen lisääntyy
- neuvontaorganisaatioiden tiedonvaihto lisääntyy
- yritysten kiinnostus investointeihin on taantuman jälkeen kasvussa

Hankkeen toteutukseen arveltiin liittyvän joitakin haasteita.

Hankkeen toteutuksen kannalta riskit:

- hankkeen yritysryhmään ei saada mukaan riittävästi tiloja/yrityksiä
- tehdyt toimet eivät tuo lisäarvoa yrityksille
- suunnitellut toimet ovat liian hankalia/kalliita/vaikeita toteuttaa

4.3 Yhteistyökumppanit

Hankkeen toteuttajana oli ProAgria Etelä-Savo. Syksyllä 2013 haettiin hankkeelle jatkoaikaa ja otettiin Etelä-Savon Koulutus Oy mukaan hankkeen osatoittajaksi.

Kotityöpalvelu yritysten kartoitus ja koulutus- ja yrittäjätarpeiden selvittäminen toteutettiin yhteistyössä Esedun kanssa yhteistyösopimukseen perustuen. Sopimuksella oli sovittu osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista hankkeen toteuttamisessa sekä kummankin kustannusarviosta sekä rahoitussuunnitelmasta.

Varsinkin Pieksämäen ja Kangasniemen elinkeinoasiamiehet pyysivät koulutuksia alueellensa ja auttoivat koulutusten markkinoinnissa.

Hankkeen toiminnoissa käytettiin ProAgria Etelä-Savon yritysasiantuntijoiden lisäksi asiantuntijoita mm. Esedusta, VTT:stä, Metsänhoitoyhdistys Metsä-Savosta, Metsäkeskus Etelä-Savosta, Omavesi-hankkeesta, Vesikaivohuolto Vipe Oy:stä, Käymäläseura Huussi ry:stä sekä muista ProAgria Keskuksista.

Hanke teki yhteistyötä muun muassa opintomatkojen järjestämisessä Maa- ja kotitalousnaisten kanssa.

Tapahtumien järjestämisessä ja markkinoinnissa tehtiin yhteistyötä ProAgria Etelä-Savon sekä muiden maakunnallisten toimijoiden hankkeiden kanssa.

4.4 Tulokset ja vaikutukset

Tuloksiin johtavia päätelmiä varten käytetään mm. seuraavia hankkeen aikana kerättyjä tietoja:

- kurseille osallistuneiden määrä
- kartoituskäyntien määrä aloittaville ja kehittäville yrityksille
- palautteita kursseista ja opintomatoista (kerätty kirjallisena ja suullisena palautteena)
- yritysasiantuntijoiden kokemukset
- Yritys-Suomi verkoston suullinen palaute yritysasiantuntijoille
- ELY-keskuksen investointitiedot yrityksistä

4.4.1. Uuteen yritystoimintaan kannustaminen

Mittari: uusia yrityksiä 10 kpl

Hankkeen tavoitteena oli että uusia yrityksiä perustetaan kymmenen kappaletta. Tämä tavoite toteutui, sillä uusia yrityksiä perustettiin hankkeen aikana tavoitemäärä. Yrityksiä perustettiin lähinnä energia-, hevos- ja elintarvikealoille.

Mittari: yrityskartoitusten määrä 10 kpl/v

Yrityskartoitusten määrä aloittaville yrityksille oli hankkeen aikana 28 kartoituskäyntiä. Aloittaviksi yrityksiksi tässä hankkeessa jaoteltiin palkkatyöstä siirtyminen yrittäjäksi tai yritystoiminnassa uutta liiketoimintaa suunniteltaessa. Yrityskartoituksia on tehty hankkeen aikana melko tasaisesti, kuitenkin painottuen vuosiin 2010-2013. Yleinen talouden tilanne ja investointirahoituksen epävarmuus sai monet yrittäjiksi haluavat miettimään tarkemmin yrityksen perustamista. Joillakin yrittäjiksi aikoviksi oli liikaa ideoita, joita ei oltu mietitty asiakkaiden tarpeiden kautta ja he jäivät jalostamaan ideoansa ennen kuin halusivat kartoituskäynnin tai perustamaan yrityksen. Kartoituskäynnillä ohjattiin alkavia yrityksiä hakemaan rahoitusta ja neuvottiin Yritys-Suomi verkoston muihin palveluihin. Osalla yrittäjiksi aikoviksi ei ollut tarpeeksi hyvää liikeideaa tai resursseja yritystoiminnan aloittamiseksi ja yrityksen perustaminen ei ollut järkevää.

Aloittavien yritysten suunniteltu toimialat olivat lähinnä hevostalouteen, rakentamiseen/mökkitalkkarointiin sekä energiantuotantoon liittyviä.

urakointi	2
rakentaminen/mökkitalkkarointi	5
energiatuotanto	3
elintarvikkeet	4
hevostalous	6
muut toimialat	8

Muut toimialat olivat esimerkiksi: lemmikkien hoitokoti, sähkölaitteiden ennakkoiva kunnossapitopalvelu sekä monitoimialalliset ideat.

4.4.2 Yritysryhmähankkeet

Mittarit: yritysryhmähankkeiden määrä 2-3 kpl

Yritysryhmähankkeita yritettiin muodostaa hankkeen aikana. Yrittäjät eivät kuitenkaan pidemmälle vietyä verkostoitumista tai yhteistyön lisäämistä halunneet. Täten luontevia yritysryhmähankkeita ei syntynyt hankkeen aikana.

4.4.3 Yritystoiminnan kehittämiseen innostaminen

Mittarit: yrityskartoitusten määrä 20 kpl/v

Olemassa oleville yrityksille tehtiin yhteensä 79 yrityskartoitusta, joten hanke pääsi tavoitteeseen. Suurimmat toimialat, joille kartoituskäyntejä tehtiin, olivat energiatuotanto, hevostalous, elintarvikkeen jatkojalostus sekä urakointi. Kartoituskäyntien avulla yrittäjät ovat saaneet tietoa koulutusmahdollisuuksista, eri rahoituslähteistä sekä toiminnan kehittämiseen tähtäviä ehdotuksia. Tarpeen mukaan yrittäjiä ohjattiin muiden neuvojaorganisaatioiden palveluihin.

urakointi	6
rakentaminen/ mökkitalokkaraointi	5
energiatuotanto	8
elintarvikkeet	20
hevostalous	16
muut toimialat	24

Muut toimialat, jotka halusivat kehittyä/kasvaa, olivat esim. kuntosali, eläinhoito- la ja keramiikkapaja. Tähän ryhmään on laskettu myös tuotantosuunnan muutosta harkitsevat, jotka halusivat asiantuntijan mielipiteen suunnitelmilleen.

Hankkeen kokemuksena tämän tyyppisellä aktiivisella kontaktoinnilla on tilausta yrittäjyyttä harkitseville ja varsinkin tuotantosuunnan muutosta miettiville maa- seutuyrittäjille. Asiakkaat ovat hyötäneet tilalle/yritykseen tehdyistä kartoitus- käynneistä, joissa käytiin läpi suunnitelmia kokonaisvaltaisesti liiketoiminnan eri osa-alueista. Asiakkaiden luona on saatu parempi näkemys yrityksen tiloista ja toimintatavoista, joita ilman asiakkaan luona tehtyä kartoituskäyntiä ei olisi saa- tu. Näin osattiin myös ohjata asiakasta paremmin hänen tarvitsemaan palve- luun.

4.4.4 Yrittäjän osaamisen kasvattaminen

Mittari:

- yrittäjä-osaamisen kasvaminen
- kannattavuuden paraneminen, nettotuloksen kasvaminen
- liikevaihdon kasvu
- henkilöstömäärä
- tiedotustilaisuudet noin 10 kpl/v

Hankkeessa järjestettiin teemapäiviä ja infotilaisuuksia sekä opintomatkoja. Ti- laisuuksissa osallistujat saivat tietoa konkreettisista asioista mitä on huomioita- va pienyritystoiminnassa sekä eri tuotantosuuntien erityispiirteitä ja tulevaisuu- den haasteita. Teematilaisuuksia järjestettiin myös talouden, verotuksen, mark- kinoinnin, hinnoittelutietoisuuden parantamiseksi sekä kotiin tuotettavien palve- lujen velvoitteista.

Niistä saadun palautteen mukaan yrittäjät saivat hyvin tietoja yrityksensä kehittämiseen ja talouden parantamiseen. Varsinkin opintomatkojen palautteessa kiitettiin verkostoitumismahdollisuudesta ja vertaisoppimista.

Kartoituskäynnit johtivat usein toimintaedellytysten selvittämiseen tai yrityksen muuhun kehittämiseen. Etelä-Savon ELY-keskus myönsi hankkeen aikana hankkeeseen osallistuville yrityksille kehittämistukea noin 120 000 euroa. Investointitukea annettiin kartoituskäynteihin osallistuneille yrityksille noin 700 000 euroa eli investointien määrä oli noin 2 000 000 euroa.

Henkilöstömäärä yrityksissä ei sanottavasti kasvanut. Lähinnä yrittäjät saivat olemassa olevalle henkilöstölle enemmän töitä ja varmistivat täten työntekijöiden työpaikkojen säilymisen.

4.4.5 Yritys-Suomi /seudullisten yrityspalveluiden yhteistyön syveneminen ja sujuvan palveluprosessin syntyminen yrittäjän näkökulmasta

Mittari:

- lehtijuttujen määrä
- Seutu YP -toimijoille järjestetyt tilaisuudet/seminaarit 1-2 kpl/v
- yhteisten palveluprosessien syntyminen
- maaseutuyritysneuvontaverkoston toimivuus

Lehtijuttuja tehtiin seuraavasti:

Juvan lehteen kirjoitettiin keväällä 2012 juttu maaseutuyrittäjien kehittämistoimista ja syksyllä 2012 sukupolvenvaihdoksesta Taloudentekijät lehteen.

Kangasniemellä keväällä 2013 järjestetty pienyritystoiminnan mahdollisuudet maaseudulla tapahtumaan tuli Kunnallislehden toimittaja seuraamaan tilaisuutta. Hän kirjoitti jutun ”maaseudulla on mahdollisuuksia pienille yrittäjille”, jossa on haastateltu myös yritysasiantuntija Mikko Penttistä.

Kansainvälistymisseminaarista oli ”Venäjä tarjoaa mahdollisuuksia” juttu Taloudentekijät liitteessä loppusyksystä 2013. Myös Pitäjän Uutiset kirjoitti jutun seminaarista nimellä ”Venäläisten vakuuttaminen vaatii viitseliäisyyttä ja perehtymistä”.

Kotityöpalveluista tehtiin lehdistötiedote. Lehdistötiedotteen pohjalta ainakin Juvan Lehti teki uutisen asiasta 14.11.2014 lehteensä.

ProAgria Itä-Suomen lehteen kirjoitettiin kartoituskäynnin avulla perustetun yrityksen Virtatie Oy:n tarina. Tarjosimme juttua myös Länsi- ja Itä-Savoon, jotka kävivät tekemässä yrittäjistä jutun syksyllä 2014.

Kotityöpalvelu selvityksen tuottamaa tietoa esiteltiin mm. ProAgrian tiedotteissa sekä Älykäs maaseutu -hankkeen päätösseminaarissa sekä samannimisessä julkaisussa. Lisäksi hanke tuodaan esille Puhtaus&Palvelu -lehdessä Suomen kotityöpalveluyhdistyksen sivuilla julkaistavassa artikkelissa.

Yhteisiä Talouden ABC ja Pienyritystoiminnan mahdollisuudet maaseudulla -infotilaisuuksia järjestettiin Kangasniemellä ja Pieksämäellä.

Hanketta esiteltiin ympäri Etelä-Savoa järjestetyissä kuntien yrittäjäilloissa (Pieksämäki, Ristiina (2 krt), Mäntyharju ja Kangasniemi, Pertunmaa), KoKo-hankkeen maaseutuillalla ja Tietotorissa. Hanke oli mukana Pieksämäellä järjestetyssä tapahtumassa VIRTAA KYLILLE! Bisnestempaus 22.11. Poleenissa!

Lisäksi olimme järjestämässä Johda, vaikuta, viihdy- päivää yrittäjille ja yrittäjyydestä kiinnostuneille 6.10.2012 yhteistyössä muiden yritysneuvontaorganisaatioiden kanssa. Tilaisuudessa haastateltiin menestyviä yrittäjiä ja esiteltiin eri organisaatioiden palveluita ja hankkeita.

ProAgrian yritysasiantuntijat osallistuivat Yritys-Suomen SeutuYP:n kehittämis- ja konsultointikoulutukseen syksyn 2013- kevään 2014 aikana. Konsultointikoulutuksia järjestettiin eri seutukunnissa. Niissä suunniteltiin ja hiottiin yhteisiä toimintatapoja yritysten neuvontaan. Yhteistyön syveneminen on auttanut yrityksiä saamaan nopeampaan ja kohdennettua palvelua yrityksen perustamiseen ja kehittämiseen.

5. Jatkotoimenpiteet

Kotityöpalvelukyselystä nousi tarve kotiin tuotettavien palvelujen kehittämisestä. Suunnittelemmekin yhteistyössä Esedun ja Ruralian kanssa palveluyrittäjille suunnatusta hanketta.

Teurastamoselvitykselle ollaan myös valmistelemassa yhteistyössä Foodwestin ja muutaman muun ProAgria Keskuksen kanssa jatkohanketta. Hankkeessa on tarkoitus selvittää tarkemmin hahmotellun tilateurastamomallin toimintaedellytyksiä. Hankkeessa tehtäisiin kyseisen laitostyömallin toiminnankuvaus, piirustukset ja taloudelliset laskelmat. Samalla voitaisiin päivittää pienteurastamon perustamiseen ja toimintaan liittyvää opasmateriaalia.

Suunnitteilla on myös hanke oman tuotteen jalostuksesta ja suoramyynnistä kiinnostuneille yrityksille. Hankkeella pyritäisiin nostamaan elintarvikkeiden jalostusarvoa, parantamaan yritysten kannattavuutta ja kasvattamaan paikallisten elintarvikkeiden valikoimaa ja saatavuutta.

Hanke on osoittanut tarpeellisuuden myös yritystoimintaan liittyvässä aktivointi, ja kehittämistyössä sekä yritysverkostojen kehittämistyössä. Hankkeen aikana YritysSuomi yhteistyö on edennyt myös hyvin.

Tähän on koottu listausta keskeisimmistä jatkotoimenpiteistä maaseutuyritystoiminnan kehittämisessä:

- Yritysten kasvun ja liiketoiminnan uudistumisen (innovaatiotoiminnan) tukeminen → innovaatiolähtöinen liiketoiminnan kehittäminen
- Uusien yritysten perustaminen ja elonjäännin varmistaminen, maaseudun elinkeinojen kehittyminen on pienyritysten varassa
- Toimintaympäristön muutosten ennakoiminen
- Asiakas- ja markkinaymmärryksen lisääminen
- Yritysten aktivoiminen kehitykseen ja kasvuun
- Valmennus, pienryhmätoiminta
- Yhteistyö (useiden toimijoiden verkosto) ja innovaatiot (miten syntymistä ja jalostumista, kaupallistumista tuetaan, tutkimusyhteistyö), yrityshautomo, yrityskiihdyttämö
- Tuetaan toimialasta riippumatta maaseudun kehityksen kannalta merkittävien uusien klustereiden ja yhteistyöhankkeiden perustamista
- Yritysten omistajanvaihdosten aktivoiminen, onnistuminen, työpaikkojen säilyvyys
- Maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistaminen
- Yrityspalvelutoimijoiden yhteistyökehitys (yhteiset tavoitteet, yhteensopivat palveluprosessit) ja asiakasohjaus
- Tuetaan kehittämishankkeiden toteuttamista sekä maaseudun innovaatioryhmien toimintaa innovaation kehittämiseksi ja käyttöön saattamiseksi
- Yritys-Suomi palvelukokonaisuus; sähköinen palvelu, puhelinpalvelu, henkilökohtainen palvelu (seudullinen palveluverkosto)
- Sähköinen asiointi, Oma Yritys-Suomi (OYS), Asiakaspalvelun Oma Yritys-Suomi (AOYS)
- Palvelun tuottavuuden lisääminen (eurolla enemmän vaikuttavuutta)
- Uusien yritysten perustaminen (perustamisen tunnustelu henkilöasiakkaille) ja käyntiinlähdön tuki
- Uusien rahoitus tuotteiden tiedottaminen

6. Allekirjoittajat ja päiväys

Mikkeli ____ / ____ 2015

Heikki Pahkasalo
toimitusjohtaja
ProAgria Etelä-Savo

Pekka Häkkinen
palvelu- ja kehityspäällikkö
ProAgria Etelä-Savo

LIITTEET

- 1 Kartoituslomake aloittavat yritykset
- 2 Kartoituslomake kehittävät yritykset
- 3 Hevosyrittäjien opintomatkan ohjelma ja matkaraportti
- 4 Polttopuuuyrittäjien opintomatkan ohjelma ja matkaraportti
- 5 Gastro-opintomatkan ohjelma ja matkaraportti
- 6 Ruotsin opintomatkan ohjelma ja matkaraportti
- 7 Kansainvälistymisseminaarin ohjelma
- 8 Kotityöpalveluselvitys
- 9 Pienteurastamon pohjakuvat
- 10 Pienteurastamon laskelma
- 11 Hanke-esite
- 12 Hankkeen kustannukset ja rahoitus